

31.1.10

12a (משנה ה) → 13a (סיום הפרק)

1. וכל פטר חמר תפדה קשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניק תפדה: שמות יג:ג
2. דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש ששה לבית אבתו ששה לביתו: שמות יב:ג
3. שור ארכשב ארעז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה: ויקרא כב:כו
4. אך בכור שור ארבלור קשב ארבלור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק עליהם ואת חלבם תקטיר אשה לריח גיחח לה: במדבר יח:ז
5. רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר כפרת ה' אליהך אשר נתן לך בכל שערך הטמא והטהור יאכלנו כצבני וכאיל: דברים יב:טו
6. מראשית ערסתים תתנו לה' תרומה לדורותיכם: במדבר טו:כא
7. כל פטר חם לכל בשר אשר יקריבו לה' באדם ובבהמה יהיה לך ארץ פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור בהמה הטמאה תפדה: במדבר יח:טו
8. אסרעה בעיני אנני אשר לא לו יעדה והפדה לעם נכרי לא ימשל למכרה בבגדו בה: שמות כא:ח
9. ואם בבהמה הטמאה ופדה בערף ויסוף חמשתו עליו ואם לא יגאל ונמפר בערף: ויקרא כז:כו

I ה משנה ה: parameters of legitimate שיה for redemption

a Excluded: calf, חיה, slaughtered or טריפה, hybrid or כיו

i Attribution: to ששה: בה בג בן, who reads (vv1-2)

1 Just as: in re: פסח, קרבן פסח, all other animals are excluded, so too re: פ"ח

2 Challenge: if so, why not require that it be male, a yearling and without מום

(a) Answer: תפדה (v1) expands – but ששה: שיה serves to balance and limit in genus

ii אילעזר ד' אלעזר permits using hybrid (defined as "שה") but disallows כיו (defined as ספק)

b If: he gave the פ"ח itself to the כהן, he may not keep it until a kid is designated in its place

II Series of questions testing the parameters

a פקועה: per ר"מ (requires שחיטה), may certainly be used – but per רבנן

i Lemma1: since mother's שחיטה is sufficient, it is as if it is already slaughtered and unusable, or

ii Lemma2: since it currently is alive, it is a "שה"

1 Dispute: זוטרא מר disallows; רב אעשי allows

(a) דב אשי if infers from פסח, then should require male etc. but תפדה expands

(b) מר זוטרא then what is the purpose of ששה: שיה – if not to exclude

b נדמה (animal that looks like a different kind): per ר"א may certainly be used, ק"ו from כלאים – but per רבנן

i Is it: similar to כלאים, or is it only real כלאים that are excluded

ii תוספתא: if a cow births a goat-like young, may not be used

1 Implication: if a lamb births a goat-like young (נדמה), may be used

(a) Must be: per רבנן (per ר"א, even a כלאים may be used) → נדמה is permitted

(b) Rejection: it is ר"א, teaching that the host mother defines identity, not the young itself

iii דבה בר שמואל definition of כלאים is a ewe that birthed a goat-like young – and the father is a lamb

1 Challenge: this isn't כלאים – it is נדמה

2 Rather: this is "like" כלאים and רבנן equated it to כלאים

(a) Can't be: for קדשים, as it is excluded with same מדרש as כלאים (v3)

(b) Can't be: for בכור, as v4 sets up requirement that mother and young must be similar

(c) Can't be: for מע"ב, as that is parallel to קדשים per תחת::תחת

(d) Must be: for פ"ח (→ נדמה is excluded)

(e) Rejection: is re מע"ב; in case where it has some סימנים like mother

(i) סד"א we would infer העברה: העברה from בכור (valid), קמ"ל that we infer תחת::תחת from קדשים (excluded)

c פסולי המוקדשין: per ר"ש may certainly be used (he permits הנהא from אסור); but per יהודה ר' ר' יהודה

i Lemma1: since it is אסור, can't add another איסור (פדיון פ"ח) on the איסור, or

ii Lemma2: since the פדיון doesn't transfer, it's just a method for removing the איסור → may be used

1 Response (מרי): why is it different from a חיה (v5) – may not be used → פסוה"מ may also not be used

(a) Observation: with that source, even ר"ש would agree

- d *בהמת שביעית* (bought with שביעית): if he certainly owes it, unusable; פירות שביעית are only for eating, not business
- Question*: applies to ספק (e.g. where his מבכרת had a M/F – per יהודה ר' separates and keeps (per ר"ש – does nothing))
 - Lemma1*: since he keeps the טלה, considered לאכלה, or
 - Lemma2*: since he cannot use the פ"ח without first designating and redeeming on this animal – considered לסחורה
 - Answer*: ר' חסדא ruled that it may not be used to redeem ודאי, but may be used to redeem ספק
 - Tangent*: ר"ח ruled that בהמת שביעית is exempt from בכורה (לאכלה – not to be destroyed)
 - But*: is liable for מתנות – as it is considered לאכלה
 - Challenge*: ruling that if someone eats from שביעית-dough before חלה was taken – חייב מיתה
 - However*: if we consider that if it were to become טמא, must be burned – but שביעית is לאכלה and not לשריפה
 - Answer*: v6 – עיסת שביעית expands to include לדורותיכם –
 - Question*: why not derive from there (to allow שביעית to be used for redemptions even at risk of שריפה)
 - Answer*: in case of חלה, it is mainly used for eating; in case of בכור, much of it goes to מזבח (אימורים)
- e *Analysis of last line*: נתנו לכהן...
- ברייתא*: if א"א has פ"ח in his house and כהן offers to take it and redeem it on his own
 - Then*: ישראל may not give it to him; but must redeem in front of ישראל
 - Inference* (ר"נ): כהנים are suspected of using פטרי חמור without redemption
 - Note*: this is an obvious implication from ברייתא –
 - But*: we would think that only applies if we know him to be in violation
 - Inference*: teaches that we must always suspect them as they rationalize
- III *משנה ו*: status of פטר חמור or redemption-kid if it dies
- א"א has liability towards כהן, akin to הבן
 - חייב באחריותו → בכור אדם:: בכור בהמה טמאה v7 – pairing ר"א's reasoning from v7 – דב יוסף
 - אב"י: if so, then he should be able to get הנאה from the פ"ח (just as we do from האדם בכור האדם)
 - But*: we see that ר"א doesn't allow for that, as he rules יקבר
 - Proposal*: בכור אדם doesn't prohibit הנאה, just that he must be buried like אדם בכור
 - Challenge*: all humans must be buried (not just בכור)
 - Additionally*: ר"א requires designating שיה for פ"ח (→ he prohibits הנאה, like יהודה ר')
 - Rather*: v7 limits comparison to פדיון (חיוב אחירות), not היתר הנאה
 - חכמים: no liability – akin to מע"ש money (that got lost)
 - Testimony*: of יהושע ר' צדוק that if it dies, the כהן has no claim
 - If: the פ"ח dies after redemption but before giving טלה
 - א"א: פ"ח must be buried, but טלה belongs to ישראל
 - חכמים: no need to bury (may get הנאה from פ"ח) but טלה still goes to כהן
 - Related ברייתא*: ערכין are judged based on the age of the נערך at the time of the נדר;
 - צדיון בכור: of אדם – after 30 days, of פ"ח – immediately
 - Challenge*: there is no less than 30 days in ערכין הבן, פדיון הנזירות or פטר חמור – and may be done forever
 - Answer1* (ר"נ): teaching that if he *did* redeem before 30 – redeemed
 - Implication*: if he redeems his son before 30 days – not redeemed? רב ruled that בנו פדוי
 - Defense*: רבא – all agree that if he redeemed retroactively – invalid
 - דב ששת*: it is immediate, but ברייתא teaches that if he waited up to 30 days – not in violation
 - דב"ח*: he has 30 days to decide – by then, must either redeem or perform עריפה
 - Challenge*: then language should reflect that choice
 - דבא*: 30 days is per ר"א (...אך), immediate is per רבנן (who don't read ...אך)
- IV *משנה ז*: priorities
- פ"ח: if he doesn't redeem – must break its neck from behind with cleaver
 - פ"ח: redemption takes precedence (and is preferred) to עריפה – per v1
 - יעוד: is preferred and takes precedence to redemption (of the עבריה) per v8
 - ייבום: is preferred and takes precedence to חליצה – in earlier times when the יבם had intent לשם מצוה
 - Now*: without that intent, חליצה is preferred to ייבום
 - צדיון הקדש: is preferred to be done by owner (adds חומש) per v9